

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİNE İLİŞKİN TUTUMLARININ ÇOK DEĞİŞKENLİ İSTATİSTİKSEL TEKNİKLERLE ANALİZİ

Bilge BAŞÇI

Yüksek Lisans Öğrencisi, Marmara Üniversitesi, E-mail: bilgebasci@hotmail.com

Selay GİRAY

Doç. Dr., Marmara Üniversitesi, İktisat Fakültesi, Ekonometri Bölümü 329 Kadıköy/ İstanbul,
E-mail: selaygiray@marmara.edu.tr

ÖZET

Çalışmanın amacı Marmara Üniversitesi'nde öğrenim görmekte olan lisans öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarını çok değişkenli analiz teknikleri ile incelemektir. Araştırmanın evrenini Marmara Üniversitesi'nde öğrenim görmekte olan lisans öğrencileri oluşturmaktadır. Çalışma kapsamında literatürde geçerliliği ve güvenilirliği kanıtlanmış "Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutum Ölçeği" kullanılmıştır. İlgili anket Tabakalı Örneklem tekniğiyle tasarlanan 3403 birimlik bir örnekleme uygulanmıştır. Tabakalandırma fakültelere göre yapılmış, alt örneklem hacimleri belirlenirken Orantılı Dağıtım'dan yararlanılmıştır.

Toplanan veriler başta Lojistik Regresyon ve İki Aşamalı Kümeleme analizi olmak üzere çeşitli istatistik teknikler ile analiz edilmiş, bulgular karşılaştırmalı olarak yorumlanmıştır.

Çalışma sonucunda öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının başta cinsiyet olmak üzere, medeni durum, sınıf, fakülte, aile tipi, anne eğitim düzeyi ve erkek kardeş sayısı değişkenlerine göre geleneksel veya eşitlikçi olarak değiştiği tespit edilmiştir. Ayrıca öğrenciler geleneksel erkek öğrenciler, geleneksel kadın öğrenciler ve eşitlikçi erkek öğrenciler olarak üç kümeye ayrılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal Cinsiyet, Çok Değişkenli İstatistiksel Analiz, Lojistik Regresyon, Kümeleme Analizi, Uygulamalı İstatistik

Jel kod: C12, A12, A13, A14, J16

THE SURVEY OF MULTIVARIATE ANALYSIS FOR THE UNDERGRADUATE STUDENTS' ATTITUDES TOWARDS COMMUNAL GENDER ROLES: THE CASE OF MARMARA UNIVERSITY

ABSTRACT

The goal of the study is to examine the attitudes of the undergraduate students at the Marmara University toward social gender roles with multivariate analysis techniques. The population of the research is constituted by the undergraduate students at the Marmara University. The "Attitude Scale concerning Social Gender Roles" whose validity and reliability have been proven in the literature shall be used in the scope of the study. The survey was applied to a sample consisted of 3404 unit designed with the Stratified Sampling technique.

The gathered data have been analyzed with various statistical techniques especially including logistic regression and two-stage clustering analysis and the findings were comparatively interpreted.

As a result of the study, it has been determined that the attitudes of the students toward social gender roles vary depending especially on gender and also on variables such as marital status, class, faculty, family type, parents' educational level and number of brothers in terms of customs and equalitarian. In addition, the students have been classified as male students, conventional female students and equalitarian male students.

Key Words: Communal Gender Role, Multivariate Analysis, Logistic Regression, Cluster Analysis, Applied Statistics

Jel Codes: C12, A12, A13, A14, J16

GİRİŞ

Toplumsal cinsiyet kavramı bir kültür göstergesi olarak, tarih boyunca dünya üzerindeki toplumlarda kadına yönelik eşitsizlik olarak yansımalarını göstermiştir. Türk toplumunda da toplumsal cinsiyet kavramı cinsiyet eşitsizliği bağlamında kadına yönelik eşitsizlik olarak konumlanmıştır. Toplumsal cinsiyet rolünde kadının aldığı pozisyon, geçmişten bugüne kadar kız çocuklarının eğitimden yoksun bırakılması, kadın haklarının yok sayılarak kız çocuklarının küçük yaşta evlendirilmesi, kadına yönelik şiddetin boyutları ve kadın cinayetleriyle ortadadır.

Toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda ileri adımlar atabilmek için toplumsal ve kültürel değişimler gerekmektedir. Kadının değer gördüğü ve haklarının korunduğu bir toplum için kalıplaşmış yargılar yıkılmalı ve yeni kalıplaşmış yargılar haline getirilmelidir. Bu da ancak toplumsal cinsiyet eşitliği bilincine sahip bireyler yetiştirmek ile mümkündür. Bu konuda özellikle üniversite öğrencileri ile çalışılmıştır. Günümüzde kabul gören bir anlayış, üniversite eğitiminin bireyleri toplumda daha üst bir statüye taşıdığı, kültürlü ve eğitilmiş bireyler olarak kabul edilmelerini sağladığıdır. Bu doğrultuda günümüz üniversite gençliğinin toplumsal cinsiyet eşitsizliği konusundaki bakış açısı ve düşünceleri önemlidir. Bugünün genç nesil üniversite öğrencilerine toplumsal cinsiyet konusunda düşen görev oldukça değerlidir. Çünkü onlar, topluma yeni nesiller yetiştirecek ve bu algıyı onlara kazandıracak geleceğin ebeveynleridir.

1.BÖLÜM: TOPLUMSAL CİNSİYET İLE İLGİLİ GENEL BİLGİLER

1.1.Toplumsal Cinsiyet Kavramına İlişkin Kuramsal Çerçeve

1.1.1.Cinsiyet kavramı

Cinsiyet insanların doğuştan sahip oldukları genetik, biyolojik ve fizyolojik özellikleri karşılayan kavramdır (Akın & Demirel, 2003). Türk Dil Kurumu'na göre cinsiyet bireye, üreme işinde ayrı bir rol veren ve erkekle dişiye ayırt ettiren yaradılış özelliği, eşey, cinslik olarak tanımlanmaktadır. Biyolojik bir yapıyı tanımlayan cinsiyet, bireyleri kadın ve erkek olarak sınıflandıran demografik bir değişkendir (Dökmen, 2014) . Cinsiyet aynı zamanda tanımladığı yapının doğal ve seçilemez olduğunu da ifade etmektedir.

1.1.2.Toplumsal Cinsiyet Kavramı

Toplumsal cinsiyet biyolojik olarak tanımlanan yapıdan farklı olarak, toplumun ve kültürel yapının kadın ya da erkeğe uygun gördüğü ve yaşamı boyunca sergilemesini beklediği roller ve davranışları tanımlayan kavramdır. Bu kavramı sosyoloji literatürüne kazandıran Ann Oakley'e göre 'cinsiyet (sex)' biyolojik anlamda kadın ve erkek ayrımını tanımlarken, 'toplumsal cinsiyet (gender)' kadınlık ile erkeklik arasında toplumsal bakımdan eşit (dengeli) olmayan bölünmeyi ifade etmektedir (Marshall, 1999). Young'a göre toplumsal cinsiyet, bireylerin toplumda inşa edilmiş 'kadınlık' ve 'erkeklik' rollerine yönelik benlik algısını ifade ederken, cinsiyet anatomi ve fizikseliği vurgular (Uluocak, Gökulu, Bilir, Karacık, & Özbay, 2014). Toplumsal cinsiyet biyolojik değil toplumsaldır. Bireyin kadınlık veya erkeklik rollerini nasıl algıladığıyla ilgilidir. Toplumsal cinsiyet sadece basit ve doğal bir sınıflandırma sistemi olmayıp, kadın ve erkek arasındaki evrensel eşitsizliğin bir ifadesidir (Kimmel, 2011).

1.1.3. Toplumsal Cinsiyet Rollerini

Rol sosyolojik kuramda, belirli bir toplumsal konuma veya statüye atfedilen beklentileri karşılayan kavramdır (Marshall, 1999).

Toplumun bireye kadın ve erkek olarak yüklediği rollere toplumsal cinsiyet rolleri denir. Toplumsal cinsiyet psikolojik, sosyal ve kültürel açıdan kadın ya da erkek olmak demektir. Kadın için uygun görülen cinsiyet rolü 'feminen (kadınsı)' erkek için uygun görülen cinsiyet rolü 'maskülen (erkeksi)' olarak adlandırılmaktadır (Dökmen, 2014).

Bireyin cinsel kimliğiyle tanımlanan toplumsal cinsiyet rolü öğrenilerek kazanılmaktadır (Press, 2011)

Toplumda toplumsal cinsiyet rollerine karşı geliştirilen tutumların temel sebebi, zamanla toplum kültüründe yerleşik bir şekil alan kalıp yargılardır.

Genellikle çoğu toplumda, erkeksi cinsiyet rolünde erkek güçlü ve otoriter, kadınsı cinsiyet rolünde kadın duygusal ve kırılgan olarak nitelendirilir.

1.2. Cinsiyet Ayrımcılığı

Ayrımcılık bir bireye, gruba, ya da bir topluma sahip olduğu belli özelliklerden dolayı uygulanan olumlu ya da olumsuz davranış şeklidir.

Cinsiyet ayrımcılığı, ayrımcılığın en baskın şekilde görüldüğü durumlardan biri olup genellikle kadına yönelik ayrımcılık olarak ortaya çıkmaktadır.

Kadına yönelik cinsiyet ayrımcılığı, kaynaklara ve fırsatlara ulaşmada eşitsizlik, iş hayatı ve siyasette kadının sınırlı olarak yer alması, şiddete maruz kalma, ikili ilişkilerdeki erkek egemenliği şeklinde tanımlanabilir.

1.2.1.Cinsiyet Ayrımcılığının Sosyolojik Boyutu

Cinsiyet ayrımcılığı, toplumsal cinsiyet rollerine bağlı olarak gelişmekte ve bunu da toplumdaki kadın ve erkek rolleri belirlemektedir. Toplumdan topluma değişen cinsiyet rollerinin kültürel ve toplumsal boyutları, cinsiyet ayrımcılığının sosyolojik bir bakış açısıyla ortaya konmasını zorunlu kılmıştır.

1.2.1.1.Fonksiyonalist Yaklaşım

Cinsiyet ayrımcılığının temel sebebi toplumdaki geleneksel aile tipinin kadın ve erkeğe yüklediği rollerdir.

Eski çağlarda kadının çocuk doğurması ve çocuğa bakmak için evde kalması, erkeğin ise avcılık için dışarı çıkması kadınların toplumsal alandaki yerini daraltmış, erkeğinkini genişletmiştir (Demirbilek, 2007).

Ayrımcılığın ortadan kalkmasının tek yolu, toplumun alışık olduğu geleneksel yapının komple yıkılması ve kadın merkezli bir toplum oluşturulmalıdır.

1.2.1.2.Çatışmacı Yaklaşım

Marx'ın sınıf çatışması hakkındaki görüşlerinden esinlenilerek geliştirilmiştir. Temelinde 'güç' ve 'kontrol' anlayışı yer almaktadır.

Toplumda güçlü olan taraf her zaman daha güçsüz olan tarafı kontrol etme eğilimindedir.

Cinsiyet ayrımcılığı da çatışma yaklaşımına göre kadın ve erkek arasındaki güç dengesizliği nedeniyle oluşmaktadır (Demirbilek, 2007)

1.2.1.3.Etkileşimci Yaklaşım

Etkileşim kuramcılarına göre bireyler birbirleriyle semboller aracılığıyla etkileşimde bulunmaktadır.

Toplumsal cinsiyet konusunda da bireyler kadın ve erkek rollerini nasıl sembolize ediyorsa, davranışları da o yönde şekillenmektedir.

Bireyler cinsiyet ayrımcılığını küçük yaşlardan itibaren toplumdaki kadınlar ve erkekler arasındaki etkileşimi izleyerek öğrenmektedir (Sankır, 2010)

1.2.1.4.Feminist Yaklaşım (Feminizm)

Feminizm, ökeni 18.yy Aydınlanma Çağı'na uzanan, her alanda kadın erkek eşitliği sağlamak için ortaya çıkmış kadın hareketlerine dayalı akımdır.

1789'da Fransız Devrimi'nin vadettiği 'eşitlik, kardeşlik, özgürlük' ilkeleri kadınları ve erkekleri ortak noktada buluşturup rejime karşı bir araya getirmiş olup, kadınlar mücadelesinde bazı kazanımlar sağlanmıştır (Göztepe, 1996)

1893'te Yeni Zelanda'da kadınlara oy hakkının (sadece seçme hakkı) tanınmasıyla 'ilk dalga' feminizmi amacına ulaşmış olup, Birinci Dünya Savaşı sonunda 21 ülke kadınlara oy hakkı tanımıştır (Geniş Ufuklar) .

Kadınların mücadelesi sonucunda 1918 yılında Versailles Anlaşması'nda yer alan 'eşit işe eşit ücret' maddesiyle kadınlara iş alanında eşitlik sağlanmıştır. Dünyada ilk kez kadınlar erkeklerle eşit ücret hakkına sahip oldular.

1.3. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği

Eşitlikle ilgili olarak çok eski çağlardan günümüze kadar dünyadaki toplumların toplumsal belleğine hakim olan düşünce Tanrı önünde herkesin eşit olduğu kanısındır.

Toplumsal cinsiyet eşitliği kadınların ve erkeklerin, kız ve erkek çocuklarının eşit hak, sorumluluk ve fırsatlardan yararlanma hakkına sahip oldukları anlamına gelmektedir (Uluocak, Gökulu, Bilir, Karacık, & Özbay, 2014).

‘Cinsiyet eşitliği, kadın ve erkek arasındaki eşitlik, kadın ve erkek tüm insanların kendilerini geliştirme ve stereotipler, kalıplaşmış cinsiyet rolleri ve önyargıları olmadan tercih yapabilme özgürlüğüne sahip olmalarını kapsar... Cinsiyette eşit olma ihtiyaçlarına göre kadın ve erkeklere adil muamele yapılmaz. Bu eşit muamele ya da hak, fayda, yükümlülük ve fırsatlara eşdeğerde olan farklı bir muameleyi kapsayabilir ‘ (UNESCO 2000).

Hukuki Eşitlik: Kadınlar seçme ve seçilme hakkı, eğitim hakkı, çalışma hakkı gibi hakları kazanarak toplumsal yaşamda söz sahibi olabilmektedir.

Uluslararası alanda ilk kez 1948 yılında insan haklarının anayasası kabul edilen İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi’nin önsözünde yer almıştır (Eroğlu, 2011)

Pozitif Ayrımcılık: Kadına yönelik pozitif ayrımcılık kadın ve erkeğin doğuştan farklı olduğunu ve bu farklılığın kadını eşitsiz bir konuma sürüklediğini varsayarak sosyal, siyasi ve ekonomik alanda kadınlara öncelik sağlamaktadır.

Uygulama özellikle kadınların çalışma hayatına katılması ve kadın istihdamını artırması açısından önemli bir basamaktır.

Gender Mainstreaming: Devletin kadın ve erkek arasındaki eşitliği sağlamak için her alanda kadına yönelik planlar, yöntemler ve programlar geliştirme anlayışıdır. Örneğin İsveç gibi bazı ülkelerde doğum izni erkeğe de verilmekte olup, bebeğin sorumluluğunun babası tarafından da paylaşılması gerektiği düşüncesi devlet politikalarına yansımıştır (Ayhan, 2009).

1.4. Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları Etkileyen Faktörler

1.4.1. Aile ve Aile Tipi

Aile bireyin sosyalizasyonunun ilk gerçekleştiği ortam olma özelliği taşımaktadır. Çocuk cinsiyetiyle ilgili ilk bilgileri anne ve babasından almakta, kız çocuk annesini, erkek çocuk babasını örnek alarak sosyalleşmektedir. Kız ve erkek çocuklarına seçilen oyuncakların bile farklı olması, bireyin tutum geliştirmesine yol açmaktadır.

Parsons’a ve Marshall’a göre aile sanayileşmeyle geniş aileden çekirdek aileye dönüşerek, cinsiyet rolleri açısından daha esnek bir tutum sergilemeye başlamıştır (Giddens, 2009)

1.4.2.Okul, Öğretmen, Ders Kitapları

Okula başlayan çocuğun ilk rol modeli öğretmeni olmakta olup öğretmenin sınıftaki kız ve erkek öğrencilere karşı tutumu ve davranışları, öğrencilerin de benlik gelişimini ve toplumsal cinsiyet kimliğinin gelişimini etkilemektedir.

Yapılan araştırmalara göre hem erkek hem de kadın öğretmenlerin erkek öğrencilerde bireysellik ve bağımsızlık, kız öğrencilerde ise pasiflik ve uyum sağlama özelliklerini destekledikleri tespit edilmiştir (Komisyonu, 2010)

Özcan’ın 2012 yılında yaptığı çalışma sonucunda üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine olan geleneksel tutumlarının, toplumsal cinsiyet rollerine yönelik verilen eğitim sonrasında eşitlikçi tutuma doğru gelişme gösterdiği saptanmıştır (Özcan, 2012)

1.4.3.Kitle İletişim Araçları

Küçük yaştan itibaren zamanının büyük çoğunluğunu televizyon ve çizgi filmlerle geçiren çocuklar için televizyon bir toplumsallaşma aracıdır.

Bandura’ya göre televizyondaki filmlerde yer alan sapık ve saldırgan karakterler, çocuklar üzerinde gerçek yaşamdaki sapık ve saldırgan insanlar kadar etkilidir (Çetin, 1999).

Bu doğrultuda dizi, film ve reklamlarda yer alan cinsiyet eşitsizliği vurguları da bireyin tutumunu olumsuz etkilemektedir.

Yurt içinde ve yurtdışında yapılan bir çok araştırmaya göre çizgi filmlerin, filmlerin, dizi film ve reklamların büyük çoğunluğu kadına yönelik ayrımcılık içermekte olup, cinsiyet rolleri konusunda geleneksellik barındırmaktadır (Kalaycı N. , 2015).

2. BÖLÜM: ARAŞTIRMA VE YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Amacı

Çalışmanın amacı Marmara Üniversitesi'nde öğrenim görmekte olan lisans öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarını çok değişkenli analiz teknikleri ile incelemektir. Yürütülen literatür taraması sonucunda konu ile ilgili yayınlanan eserlerin belli bölümlere (örneğin sınıf öğretmenliği bölümü, ebelik/hemşirelik bölümünde öğrenim görmekte olan öğrenciler gibi) ya da sınıflara (üniversitede öğrenim görmekte olan son sınıf öğrencileri gibi) odaklandığı görülmüştür.

Bu çalışmada güncelliğini koruyan ve önemini her zaman koruyacak olan konunun daha geniş çapta incelenmesi hedeflenmiştir. Literatürde fakülteler bazında tutumların farklılıklarını inceleyen ve geniş bir örnekleme hazırlanan bir çalışmaya rastlanamamıştır.

Çalışmanın örnekleme Tabakalı Örnekleme tekniği ile belirlenmiş olup, çalışmanın temel hedeflerinden biri fakülterlere göre karşılaştırma yapmak olduğundan; tabakalandırma fakülterlere göre yapılmıştır. Alt örneklem hacimleri belirlenirken Orantılı Dağıtım'dan yararlanılmıştır. Öğrenim görmekte olan öğrenci sayısı en düşük olan fakülteden 30 öğrenci olmak üzere, diğer fakültelerden görüşülmesi gereken öğrenci sayısı belirlenmiş, toplam örneklem hacmi 4272 olarak belirlenmiştir. Ocak ayı ile Temmuz ayı arasında devam eden veri toplama süreci sonunda toplamda 3403 öğrenciye ulaşılmıştır. Çalışmada cinsiyet önemli bir değişken olduğundan cinsiyet oranlarının birbirine yakın olmasına da dikkat edilmiştir.

Anket formunun ilk bölümünde öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin bakış açılarıyla ilişki kurulabileceği düşünülen yaş, cinsiyet, fakülte, aile tipi, kardeş sayısı, yetiştikleri coğrafi bölge, ebeveynlerin eğitim düzeyi, ebeveynlerin çalışma durumu ve sosyoekonomik düzeyi soruları yer almaktadır. İlgili değişkenler belirlenirken, çalışma kapsamında yürütülmüş literatür taraması da göz önünde bulundurulmuştur.

Anket formunun ikinci bölümünde ise öğrencilerin toplumsal cinsiyete yönelik algısını ölçmeyi hedefleyen, Zeyneloğlu tarafından geliştirilmiş ve geçerliliği kanıtlanmış olan 38 maddelik 'Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği' (Zeyneloğlu, 2008) yer almaktadır.

Hazırlanan anket formu hem yazılı hem de online olarak düzenlenmiş olup, öğrencilere kampüs ortamlarında yüzyüze, yazılı olarak ve sosyal medyadaki iletişim gruplarında online olarak uygulanmıştır.

3. BÖLÜM: ARAŞTIRMANIN TEMEL BULGULARI

Çalışma kapsamında öncelikle toplanan verilere Güvenilirlik Analizi uygulanmış olup temel bulgular aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 1. Ölçek ve Alt Boyutlarına İlişkin Güvenilirlik Analizi Sonuçları

ÖLÇEK ALT BOYUTLARI	Madde Sayısı	Cronbach's Alpha
Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	8	0,887
Kadın Cinsiyet Rolü	8	0,830
Evlilikte Cinsiyet Rolü	8	0,753
Geleneksel Cinsiyet Rolü	8	0,837
Erkek Cinsiyet Rolü	6	0,725
TCRTÖ (Genel)	38	<u>0,935</u>

Ölçeğin toplam 38 maddesi için güvenilirlik katsayısı 0,935 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuçlara göre ölçek yüksek derecede güvenilirdir.

3.1. Frekans Tabloları

Toplanan verilerin çeşitli değişkenler açısından dağılımı aşağıdaki gibidir.

Tablo 2. Öğrencilerin Cinsiyete ve Fakülteleere Göre Dağılımı

FAKÜLTE	CİNSİYET		Toplam	%
	Kadın	Erkek		
Atatürk Eğitim Fakültesi	288	205	493	14,5
İşletme Fakültesi	167	139	306	9,0
Mühendislik Fakültesi	81	78	159	4,7
Fen-Edebiyat Fakültesi	323	203	526	15,5
Siyasal Bilgiler Fakültesi	139	90	229	6,7
İktisat Fakültesi	126	118	244	7,2
Tıp Fakültesi	64	67	131	3,8
İletişim Fakültesi	187	122	309	9,1
Güzel Sanatlar Fakültesi	25	26	51	1,5
İlahiyat Fakültesi	90	50	140	4,1
Teknoloji Fakültesi	21	36	57	1,7
Hukuk Fakültesi	224	216	440	12,9
Sağlık Bilimleri Fakültesi	95	53	148	4,3
Diş Hekimliği Fakültesi	32	40	72	2,1
Eczacılık Fakültesi	34	26	60	1,8
Teknik Eğitim Fakültesi	10	28	38	1,1
Toplam	1906	1497	3403	100,0

Örneklem tasarım sürecinde, tabakalandırma fakülte hacimlerine göre (Orantılı Dağıtım ile) yapılmış olduğundan, fakültelerin anakütledeki payı örnekleme yansıtılmıştır. İlgili durum yukarıdaki tabloda da görülmektedir.

Tablo 3. Öğrencilerin Özelliklerine İlişkin Frekans Tabloları

Öğrenci Özellikleri	Frekans	%
Yaş		
18	229	6,7
19	416	12,2
20	737	21,7
21	729	21,4
22	514	15,1
23	338	9,9
24 yaş ve üzeri	440	13
Sınıf		
Hazırlık	104	3,1
1.sınıf	786	23,1
2.sınıf	947	27,8
3.sınıf	781	23
4.sınıf	648	19
5.sınıf	79	2,3
6.sınıf	58	1,7

Öğrencilerin yaş ortalaması 21'dir.

Öğrencilerin çoğunluğu 2. sınıf öğrencisi olup, bunu 1.sınıf ve 3. sınıf takip etmektedir.

Tablo 4. Öğrencilerin Özelliklerine İlişkin Frekans Tabloları

Öğrenci Özellikleri	Frekans	%
Öğretim Türü		
1.öğretim	2767	81,3
2.öğretim	636	18,7
Medeni Durum		
Bekar	3310	97,3
Evli	93	2,7
Lise Türü		
Anadolu lisesi	1488	43,7
Fen lisesi	170	5
Düz lise	812	23,9
And. öğretmen lisesi	315	9,3
And. meslek lisesi	111	3,3
And. imam hatip lisesi	107	3,1
Yabancı (özel) lise	104	3,1
Diğer	296	0,5

Öğrencilerin % 81,3'ü birinci öğretim, % 18,7'si ikinci öğretim programına kayıtlıdır.

Öğrencilerin % 97,3'ü bekar, % 2,7'si evlidir.

Öğrencilerin yarıya yakını Anadolu lisesi (% 43,7) mezunu olup bunu düz lise mezunu öğrenciler takip etmektedir.

Tablo 5. Öğrencilerin Şu Anda Yaşadıkları Yer

Yaşadığı Yer	Frekans	%
Devlet yurdu	348	10,2
Özel yurt	453	13,3
Misafirhane	18	0,5
Eşle/sevgiliyle evde	126	3,7
Tek başına evde	201	5,9
Anneyle birlikte evde	184	5,4
Babayla birlikte evde	35	1,0
Ablayla birlikte evde	61	1,8
Ağabeyle birlikte evde	58	1,7
Anne ve babayla evde	1082	31,8
Arkadaşlarla evde	721	21,2
Akraba(lar) ile birlikte	98	2,9
Diğer	17	0,5

Araştırmaya katılan öğrencilerin çoğunluğu (% 31,8'i) anne ve babasıyla evde yaşamakta olup, % 21,2'si arkadaşlarıyla birlikte evde, % 13,3'ü özel yurttan ve % 10,2'si ise devlet yurdunda yaşamaktadır.

Tablo 6. Öğrencilerin Yetiştikleri Şehir ve Yerleşim Birimi

Şehir	Frekans	%
İstanbul	1519	44,6
Diğer	1884	55,4
Birim		
Merkez	2020	59,4
İlçe	391	11,5
Köy	992	29,2

Öğrencilerin yarısına yakını (% 55,4) üniversite eğitimi başlayıncaya kadar İstanbul dışındaki şehirlerde yetişmiştir

Aynı zamanda öğrencilerin % 59,4'ü merkezde, % 11,4'ü ilçede ve % 29,2'si köyde yetişmiştir.

Tablo 7. Öğrencilerin Aile Tipi

Aile Tipi	Frekans	%
Yalnız	15	0,4
Çekirdek aile	2845	83,6
Geniş aile	270	7,9
Parçalanmış aile	273	7,9

Öğrencilerin büyük çoğunluğu (% 83,6) çekirdek aileye sahiptir. Öğrencilerin % 7,9'u geniş aileye ve % 6,8'i parçalanmış aileye sahiptir.

Öğrencilerin % 0,4'ü yalnız yaşadıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 8. Öğrencilerin Anne Eğitim Düzeyi

Anne Eğitim Düzeyi	Frekans	%
Okur-yazar değil	168	4,9
Okur-yazar	201	5,9
İlkokul mezunu	1200	35,3
Ortaokul mezunu	377	11,1
Lise mezunu	854	25,1
Yüksekokul mezunu	137	4
Üniversite mezunu	429	12,6
Lisansüstü mezunu	37	1,1

Tablo 9. Öğrencilerin Baba Eğitim Düzeyi

Baba Eğitim Düzeyi	Frekans	%
Okur-yazar değil	19	0,6
Okur-yazar	82	2,4
İlkokul mezunu	811	23,8
Ortaokul mezunu	485	14,3
Lise mezunu	982	28,9
Yüksekokul mezunu	204	6
Üniversite mezunu	742	21,8
Lisansüstü mezunu	78	2,3

Öğrencilerin % 4,9'unun annesinin, % 0,6'sının babasının okur-yazar olmadığı görülmektedir. Öğrencilerin % 35,3'nün annesi ilkokul mezunuyken, % 28,9'unun babası lise mezunudur.

Tablo 10. Öğrencilerin Anne ve Babalarının Meslekleri

Anne Mesleği	Frekans	%
Ev kadını	2219	65,2
Memur	274	8,1
İşçi	463	13,6
Emekli	355	10,4
Diğer	92	2,7
Baba Mesleği		
Çalışmıyor	138	4,1
Memur	554	16,3
İşçi	1167	34,3
Emekli	1092	32,1
Diğer	452	13,3

Öğrencilerin büyük çoğunluğunun (% 65,2) annesi ev kadını ve % 34,3'nün babası işçi, % 32,1'nin babası ise emeklidir.

Tablo 11. Öğrencilerin Ailelerinin Gelir Düzeyi

Aile Gelir Düzeyi	Frekans	%
0-949 TL	151	4,4
950-1427 TL	643	18,9
1428-2500 TL	956	<u>28,1</u>
2501-3500 TL	804	23,6
3501 + TL	849	24,9

Öğrencilerin % 28,1'nin ailesinin aylık ortalama gelir düzeyinin 1428-2500 TL, % 23,6'sının 2501-3500 TL arasında olduğu görülmüştür. Bu değerler TÜİK'in 3500 TL olarak belirlediği yoksulluk sınırının altındadır.

Ailelerin % 18,9'unun gelir düzeyi ise 950-1427 TL arasında olup, bu aralık TÜİK'in 1427 TL olarak belirlediği açlık sınırının altındadır.

Ailelerin % 4,4'ünün gelir düzeyi ise 0-949 TL arasında olup yine TÜİK tarafından belirlenen asgari ücretin (949 TL) altındadır.

3.2. Öğrencilerin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumlarının Temel İstatistik Tekniklerle Analizi

Tablo 12. Tukey Toplanabilirlik Testi

		Kareler Toplamı	df	Kare Ortalama	F	(Sig.) p	
Birimler Arası		43785,177	3402	12,87			
Birimler içi	Maddeler Arası	30664,808	37	828,779	986,936	0,000	
	Artık	Toplanamazlık	2701,545 ^a	1	2701,55	3301,44	0,000
		Denge	103001,07	125873	0,818		
		Toplam	105702,61	125874	0,84		
	Toplam	136367,42	125911	1,083			
Toplam		180152,6	129313	1,393			

TCRTÖ toplam skor değişkeni ölçekte yer alan yargıların 1'den 5'e kadar puanlandırılmasıyla ve bu puanların toplanması sonucu elde edilen skorla elde edilmiştir.

Tablo 12 'de yer alan P (kuyruk olasılığı) değerine göre ölçek maddelerinin toplanabilir olduğu görülmektedir.

Tablo 13. Normallik Testi

One-Sample Kolmogorov-Smirnov Test		
		TCRTÖ puanı
N		3403
Normal Parametreler	Ortalama	85,72
	Std. Sapma	11,317
Aşırı Parametreler	Mutlak	,123
	Pozitif	,103
	Negatif	-,123
Kolmogorov-Smirnov Z		7,191
p		0,000

K-S testi uygulamasına göre kuyruk olasılığı (sig.) $p=0,000 < 0,05$ olarak elde edilmiş, verilerin Normal dağılıma uygun olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 14. TCRTÖ Genel puanı ile değişkenler Kruskal-Wallis testi sonuçları

	Ki-Kare Değeri	Serbestlik Derecesi	Sig. (p)
Sınıf	46,809	6	0,000
Fakülte	232,555	15	0,000
Yaşadığı Yer	72,997	12	0,000
Lise Türü	310,741	24	0,000
Aile Tipi	77,767	5	0,000
Anne Eğitim Düzeyi	183,802	7	0,000
Baba Eğitim Düzeyi	84,966	7	0,000
Anne Mesleği	110,313	4	0,000
Aile Gelir Düzeyi	47,468	4	0,000

Tukey testi ile ölçeğin toplanabilir olduğu kanıtlandıktan sonra toplam skor elde edilmiş ve Kolmogorov-Smirnov testi ile bu verilerin normal dağılmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu nedenle veriler parametrik olmayan bir analiz tekniği olan Kruskal-Wallis ile incelenmiştir. Buna göre öğrencilerin TCRTÖ genel puanı, öğrencilerin sınıfına, öğrencisi oldukları fakülteye, üniversite öğrenimi devam ederken yaşadıkları yere, mezun oldukları lise türüne, sahip oldukları aile tipine, anne ve babalarının eğitim düzeyine, annelerinin mesleğine ve aile gelir düzeylerine göre farklılaşmaktadır.

Tablo 15. Sınıfa Göre TCRTÖ Ortalama Puanları

	Sınıf	N	Ortalama
TCRTÖ puanı	hazırlık	104	1332,650
	1.sınıf	786	1648,980
	2.sınıf	947	1630,880
	3.sınıf	781	1759,670
	4.sınıf	648	1789,490
	5.sınıf	79	1957,560
	6.sınıf	58	2141,920
	Total	3403	

Buna göre 6.sınıf öğrencileri (tıp fakültesi öğrencileri) sınıf bazında en yüksek, hazırlık sınıfı öğrencileri sınıf bazında en düşük TCRTÖ puanına sahiptir.

Bulgulara ilişkin olarak öğrencilerin üniversitede okudukları sınıf yükseldikçe toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının olumlu yönde değiştiği söylenebilir.

Tablo 16. Fakülteye Göre TCRTÖ Ortalama Puanları

TCRTÖ puanı	Fakülte	N	Ortalama Sırası
	Atatürk Eğitim Fakültesi	493	1696,42
	İşletme Fakültesi	306	1523,44
	Mühendislik Fakültesi	159	1587,23
	Fen-Edebiyat Fakültesi	526	1852,14
	Siyasal Bilgiler Fakültesi	229	1759,14
	İktisat Fakültesi	244	1677,98
	Tıp Fakültesi	131	1825,22
	İletişim Fakültesi	309	1887,62
	Güzel Sanatlar Fakültesi	51	1792,7
	İlahiyat Fakültesi	140	599,72
	Teknoloji Fakültesi	57	1539,89
	Hukuk Fakültesi	440	1882,25
	Sağlık Bilimleri Fakültesi	148	1701,91
	Diş Hekimliği Fakültesi	72	1733,42
	Eczacılık Fakültesi	60	1606,06
	Teknik Eğitim Fakültesi	38	1677,59
Total	3403		

En yüksek TCRTÖ puanına sahip olan fakültenin iletişim fakültesi olduğu görülmekte olup, bunu hukuk fakültesi, fen-edebiyat fakültesi ve tıp fakültesi takip etmekte olduğu anlaşılmaktadır.

En düşük TCRTÖ puanına sahip fakültenin ise ilahiyat fakültesi olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 17. Anne Eğitim Düzeyine Göre TCRTÖ Ortalama Puanları

	Anne Eğitim Düzeyi	N	Ortalama Sırası
TCRTÖ puanı	Okur-yazar değil	168	1151,110
	Okur-yazar	201	1278,420
	İlkokul Mezunu	1200	1595,560
	Ortaokul Mezunu	377	1657,260
	Lise Mezunu	854	1880,790
	Yüksekokul Mezunu	137	1916,850
	Üniversite Mezunu	429	2000,840
	Yüksek lisans/Doktora Mezunu	37	2025,490
	Toplam	3403	

Annesi lisansüstü mezunu olan öğrencilerin TCRTÖ puanları en yüksektir. Bunu annesi üniversite mezunu olan öğrenciler ile annesi yüksekokul mezunu olan öğrenciler izlemektedir.

TCRTÖ puanı en düşük olan öğrenciler annesi okur-yazar olmayan öğrencilerdir.

Tablo 18. Baba Eğitim Düzeyine Göre TCRTÖ Ortalama Puanları

	Baba Eğitim Düzeyi	N	Ortalama Sırası
TCRTÖ puanı	Okur-yazar değil	19	999,920
	Okur-yazar	82	1202,660
	İlkokul Mezunu	811	1562,700
	Ortaokul Mezunu	485	1625,950
	Lise Mezunu	982	1854,030
	Yüksekokul Mezunu	204	1763,110
	Üniversite Mezunu	742	1785,540
	Yüksek lisans/Doktora Mezunu	78	1450,710
	Toplam	3403	

Ortalama sırası incelendiğinde babası lise mezunu olan öğrencilerin en yüksek TCRTÖ puanına sahip olduğu görülmüştür. Bunu babası üniversite mezunu olan öğrenciler ve babası yüksekokul mezunu olan öğrenciler takip etmektedir.

En düşük TCRTÖ puanına sahip öğrenciler ise babası okur-yazar olmayan öğrencilerdir.

Tablo 19. Anne Mesleğine Göre TCRTÖ Ortalama Puanları

	Anne Mesleği	N	Ortalama Sırası
TCRTÖ puanı	Ev Kadını	2219	1576,890
	Memur	274	1875,400
	İşçi	463	1881,940
	Emekli	355	2040,550
	Diğer	92	1991,330
	Total	3403	

Annesi emekli olan öğrencilerin TCRTÖ puanının en yüksek olduğu görülmüştür. Bu değeri, annesinin mesleğini ‘diğer’ (kendi dükkanına sahip, serbest meslek sahibi vb.) olarak belirten öğrenciler, annesi işçi olan öğrenciler ve annesi memur olan öğrenciler izlemektedir.

En düşük TCRTÖ puanına ise annesi ev kadını olan öğrencilerin sahip olduğu dikkat çekmiştir.

Tablo 20. Aile Gelir Düzeyine Göre TCRTÖ Ortalama Puanları

	Aile Gelir Düzeyi	N	Ortalama Sırası
TCRTÖ puanı	0-949 TL	151	1366,720
	950-1427 TL	643	1617,910
	1428-2500 TL	956	1646,350
	2501-3500 TL	804	1734,590
	3501 + TL	849	1857,120
	Total	3403	

Aile gelir düzeyi 3501 TL'nin üzerindeki öğrencilerin en yüksek TCRTÖ puanına sahip oldukları, bunu aile gelir düzeyi 2501-3500 TL arasında olan öğrencilerin izlediği tespit edilmiştir.

En düşük TCRTÖ puanına sahip öğrencilerin ailelerinin gelir düzeyleri 0-949 TL arasındadır.

Bu sonuçlara göre sosyo-ekonomik düzeyi yüksek ailelerin çocukları eşitlikçi bir tutuma sahipken, sosyo-ekonomik düzeyi düşük ailelerin çocukları geleneksel bir tutum sergilemektedir.

4. BÖLÜM : LOJİSTİK REGRESYON ANALİZİ

Bağımlı ve bağımsız değişkenlerin yer aldığı çoklu bir regresyon modelinde, bağımlı değişken nominal (veya ordinal) bir değişken ise normallik ve eş varyanslılık varsayımları sağlanamadığı için bu tekniğe alternatif olarak lojistik regresyon modeli tercih edilmektedir (Kalaycı Ş. , 2014)

Bağımlı değişkenin kategorik ya da sınıflayıcı/sıralayıcı tipte olduğu durumlar için uygun olan lojistik regresyonun amaçlarından ilki bireyleri sınıflandırarak gruplandırmak ve bireylerin hangi grubun üyesi olduğunu tahminlemek, ikincisi ise bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki ilişkiyi tespit etmektir (Çokluk, Şekercioğlu, & Büyüköztürk, 2014) .

4.1. Lojistik Regresyon Analizin Varsayımları

Analize dahil edilecek grupta çok az gözlem mevcut ise analiz sonucu sağlıklı olmadığından lojistik regresyon geniş örnekleme sahip çalışmalarda tercih edilmelidir. Lojistik regresyon tekniği uç değerlere oldukça duyarlı bir analiz çeşididir. Analiz uygulanırken uç değerler standardize edilmiş hatalar ile dikkatlice incelenerek elenmelidir (Çokluk, 2010)

Lojistik regresyonda bağımsız değişkenler için herhangi bir koşul bulunmazken, bağımlı değişken nitel olmak zorundadır. Lojistik regresyon da diğer çoklu regresyon türlerinde olduğu gibi bağımsız değişkenler arasındaki yüksek korelasyona duyarlı olup, çoklu bağlantı sorunu analiz sonucunun yanlış sonuçlanmasına ve yorumlanmasına sebep olduğu için bu sorunun çözülmesi gerekmektedir.

Bu konuda çeşitli çözüm yolları önerilmektedir (Alpar, 2013)

4.2. Öğrencilerin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumlarını Etkileyen Değişkenlerin Lojistik Regresyon Analizi Tekniği İle Belirlenmesi

Araştırma kapsamında ankete katılan öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının geleneksel ya da eşitlikçi olmasını etkileyen değişkenlerin tespit edilmesi amacıyla Lojistik regresyon analizi uygulanmıştır.

TCRTÖ toplam puanı iki şıklı (eşitlikçi ve geleneksel) hale getirilmiştir. Ölçek puanının geleneksel veya eşitlikçi olarak ayrılmasında medyan değeri kesim noktası olarak kullanılmıştır. Ölçekten alınabilecek en yüksek değer 190'dır. Ölçek puanının 95'ten düşük olması geleneksel, 95'ten yüksek olması eşitlikçi tutumu ifade etmektedir.

Öğrencilerin 'eşitlikçi' ya da 'geleneksel' olmaları bağımlı değişken olarak, sosyo-demografik bilgileri ise bağımsız değişkenler olarak belirlenmiştir.

Bu çalışmada TCRTÖ puanına göre 776 öğrencinin tutumu eşitlikçi, 2627 öğrencinin tutumu gelenekseldir.

Tablo 21. Lojistik Regresyon Anlamlılık Testi

		Ki-Kare	Serbestlik Derecesi	p
Adım 1	Adım	497,601	156	,000
	Blok	497,601	156	,000
	Model	497,601	156	,000

Tablo 21 incelendiğinde lojistik regresyon modeli istatistiksel olarak % 95 güven düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarını etkileyen değişkenler arasında anlamlı derecede fark vardır.

Tablo 22. Lojistik Regresyon Model

Adım1	-2 Log likelihood	Cox & Snell R Kare	Nagelkerke R Kare
	3159,924 ^a	,136	,207

Bağımsız değişkenlerin, bağımlı değişkeni açıklama oranının Nagelkerke R^2 değerine göre % 20 olduğu görülmektedir.

Tablo 23. Hosmer- Lemeshow Test

Adım 1	Ki-Kare	Serbestlik Derecesi	Sig.
1	5,802	8	,669

Hosmer-Lemeshow testi sonucuna göre analizde yer alan veriler ile kurulan regresyon modeli uyumludur. Başka bir deyişle kurulan regresyon modeli iyi bir modeldir.

Öğrencilerin tutumlarını etkileyen değişkenler arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 24. Doğru Sınıflandırma Oranı (LR)

Gözlenen			Tahmin		
			Ölçek		Doğru Yüzdesi
		Geleneksel	Eşitlikçi		
Adım 1	Ölçek	Geleneksel	2547	79	97,0
		Eşitlikçi	638	138	17,8
	Genel Yüzde				78,9

Modelin doğru sınıflandırma oranı %78,9 olup, bu değer iyi (yüksek) bir değer olduğu söylenebilir.

Tablo 25. LR Denklem

LR Denklem									
		B	S.E.	Wald	df	P	Exp(B)	95% C.I. for EXP(B)	
								Lower	Upper
Adım 1	yaş	-,828	,677	1,498	1	,221	,437	,116	1,645
	cinsiyet	,671	,098	47,252	1	,000	1,956	1,615	2,368
	Medeni durum	1,108	,385	8,269	1	,004	3,028	1,423	6,443
	sınıf	,152	,05	9,11	1	,003	1,164	1,055	1,285
	fakülte			42,205	15	,000			
	Öğretim türü	-,061	,136	,203	1	,653	,941	,721	1,228
	Lise türü			29,016	24	,22			
	şehir	,095	,051	3,44	1	,064	1,099	,995	1,215
	birim			3,277	2	,194			
	Aile tipi			11,96	5	,035			
	Anne eğitim durumu	0,193	0,043	20,548	1	,000	1,213	1,116	1,318
	Baba eğitim durumu	-0,049	0,041	1,445	1	,229	0,952	0,88	1,031
	Ann mesleği			6,164	4	,187			
	Aile gelir düzeyi	,003	,052	0,003	1	,960	1,003	0,905	1,110
	Kız kardeş	,038	,062	0,364	1	,546	1,038	,919	1,173
	Erkek kardeş	-,184	,07	6,963	1	,008	,832	,725	,954
Constant	-63,905	48542,1	,000	1	,999	,000			

Lojistik regresyon modeline göre öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin geleneksel ya da eşitlikçi tutum göstermelerinde cinsiyet, medeni durum, sınıf, fakülte, aile tipi, anne eğitim durumu ve erkek kardeş sayısı değişkenleri istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

5. BÖLÜM: KÜMELEME ANALİZİ

Kümeleme analizi, birimlerin (gözlemlerin) benzerlikleri gözetilerek sınıflandırılmasını sağlayan çok değişkenli bir analiz tekniğidir (Sharma, 1996)

Kümeleme Analizinin başlıca amaçları:

1. Bir sınıflama yaratmak
2. Birimleri sınıflandırarak kuramsal sınıflama ölçüleri geliştirmek

3.Verileri keşfederek hipotezler türetmek

4.Hipotezleri test etmek ya da bir veri setinde uygulanan başka yöntemlerle oluşturulmuş kümelerin varlığını tespit etmek. (Çokluk, Şekercioğlu, & Büyüköztürk, 2014).

5.1.Kümeleme Analizinin Varsayımları ve Aşamaları

Kümeleme analizi için bir çok istatistiksel teknikte aranan varsayımlar aranmamakta olup, analizi uygularken daha çok örneklemin büyüklüğü ve çoklu bağlantıya sebep olan değişkenin bulunup bulunmadığına dikkat edilmelidir.

Kümeleme analizi de uç değerlere duyarlı bir teknik olduğu için veri setinin bu açıdan incelenmesi gerekmektedir.

Analizin başarılı olması için örneklem büyüklüğünün değişken sayısının en az 3 ya da 4 katı olması önerilmektedir (Alpar, 2013)

5.1.2.İki Aşamalı Kümeleme Analizi Tekniği

İki aşamalı kümeleme analizinin amacı da veri setinde görünmeyen doğal grupları ortaya çıkarmaktır. Genellikle gözlem sayısının yüksek olduğu ve hem nicel hem de nitel değişkenlerin yer aldığı veri setlerinde iki aşamalı kümeleme analizi kullanılmaktadır (Yılmaz, 2012). AIC ya da BIC kriterlerine göre en uygun küme sayısının otomatik olarak belirlenebilmesi bu yöntemin önemli özelliklerindedir (Alpar, 2013).

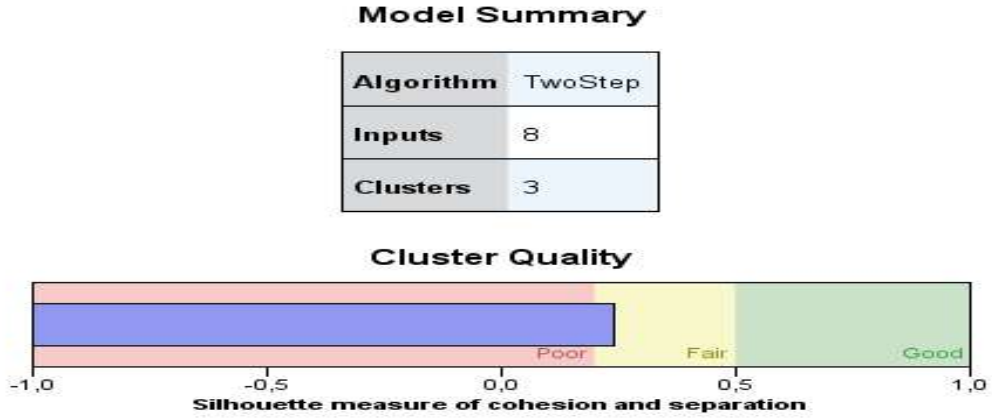
5.2. Lojistik Regresyon Sonucu Elde Edilen Bulguların İki Aşamalı Kümeleme Analizi İle Değerlendirilmesi

Lojistik regresyon analizi sonucu belirlenen, öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarını etkilediği saptanan değişkenler kullanılarak verilere iki aşamalı kümeleme analizi uygulanmış ve aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır.

Tablo 26. İki Aşamalı Kümeleme Analizi Uygulanan Değişken Türleri

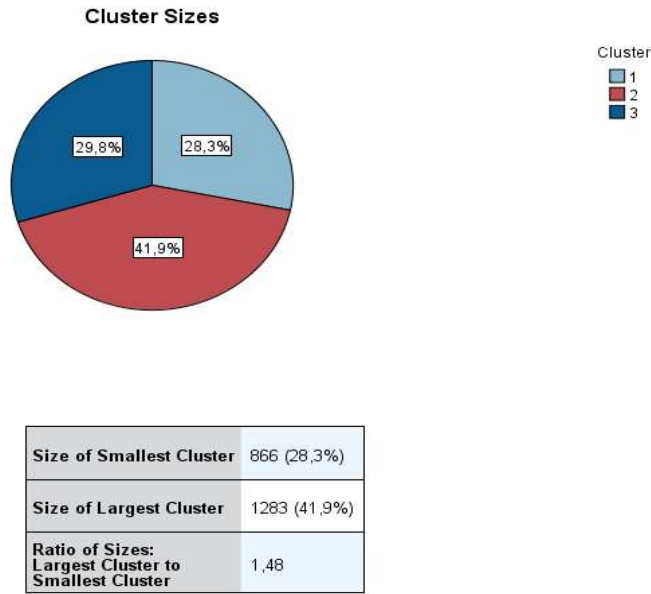
Değişken	Ölçek
Cinsiyet	Nominal
Medeni Durum	
Fakülte	
Aile Tipi	
İki boyutlu ölçek puanı	
Anne Eğitim Düzeyi	Ordinal
Sınıf	
Erkek Kardeş Sayısı	Oransal

Şekil 1. İki Aşamalı Kümeleme Analizi Model Özet Tablosu

İki aşamalı kümeleme analizi özet tablosuna göre analize dahil edilen değişken sayısı 8, belirlenen küme sayısı 3 olup, kümeleme kalitesi orta düzeydedir.

Şekil 2. Küme Büyüklükleri

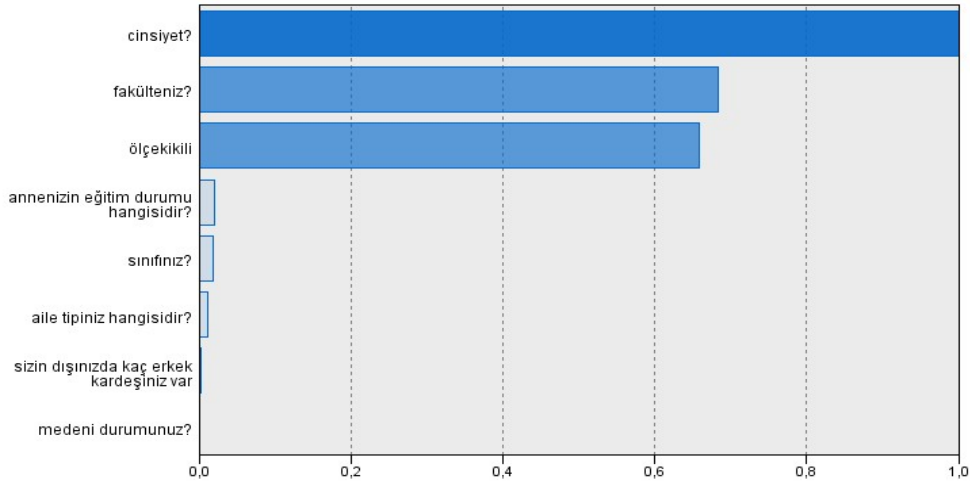

En küçük küme toplam örneklemin % 28,3'ü olan 866 bireyden oluşmakta olup, en büyük küme toplam örneklemin % 41,9'u olan 1283 bireyden oluşmaktadır. Son küme ise toplam örneklemin % 29,8'i olan 913 bireyden oluşmaktadır.

Tablo 27. Küme Profilleri

	Küme 1	Küme 2	Küme 3
Cinsiyet	Erkek (%100)	Kadın(%96,5)	Kadın(%100)
Fakülte	Hukuk (%15,9)	Fen-Edebiyat (%38,7)	Atatürk Eğitim (%24,6)
Ölçek iki boyutu	Geleneksel(% 92,0)	Eşitlikçi (% 51,3)	Geleneksel(% 100)
Anne Eğitim Düzeyi	Ortaokul	Ortaokul	Ortaokul
Sınıf	2. sınıf	3.sınıf	2.sınıf
Aile Tipi	Çekirdek (% 90,6)	Çekirdek(% 92,4)	Çekirdek (% 86,5)
Erkek Kardeş Sayısı	1	1	1
Medeni Durum	Bekar(% 98,2)	Bekar(% 98,5)	Bekar(% 98,3)

Şekil 3. Kümelemede Kullanılan Değişkenlerin Önem Sıralaması

Değişkenlerin kümeleri belirlemedeki önem sırası 0 ile 1 arasında derecelendirilmiştir. Buna göre bireyleri kümelemedeki en önemli 3 değişken cinsiyet, fakülte ve ölçek ikili boyut puanı (toplumsal cinsiyet tutumu: eşitlikçi, geleneksel) olup, kümeleri belirlemede en az etkili olan değişken medeni durum dur.

SONUÇ

Bu çalışmada üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının geleneksel ya da eşitlikçi olup olmadığı ve bu tutumların hangi değişkenlere göre şekillendiği tespit edilmeye çalışılmıştır.

Tutumların, cinsiyete, yetiştikleri coğrafi bölgeye, mezun oldukları lise türüne, yaşa, öğrenim görmekte oldukları fakülteye, üyesi oldukları aile tipine, anne ve babalarının eğitim düzeyine ve sosyo-ekonomik düzeye göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir.

Çalışma kapsamında öncelikle frekans tablolarına ve betimleyici istatistiklere yer verilmiştir. Sonra öğrenciler arasındaki tutum farklarını etkileyen değişkenlerin tespiti için parametrik olmayan istatistiksel tekniklerden Kruskal-Wallis testleri kullanılmıştır. Parametrik olmayan tekniklerin tercih edilme sebebi veri setinin parametrik tekniklerin gerektirdiği varsayımları sağlayamamasıdır.

Uygulanan bu temel istatistiksel analizler sonucunda öğrencilerin genel TCRTÖ puanlarının öğrencilerin sınıfına, fakültesine, yaşadığı yere, lise türüne, aile tipine, anne ve baba eğitim düzeyine, anne mesleğine ve aile gelir düzeyine göre anlamlı derecede farklılaştığı tespit edilmiştir.

Çalışma kapsamında yürütülen literatür taramasında toplumsal cinsiyet skorları yardımıyla bireylerin ‘eşitlikçi’ ve ‘geleneksel’ olarak nitelendirildiği, bu aşamada ise medyan değerinin kesim noktası olarak kullanıldığı dikkat çekmiştir. Toplanan skorlar, toplanabilirliği incelendikten sonra iki şıklı haline getirilmiştir.

Ardından öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine olan tutumlarını etkileyen değişkenleri tespit etmek amacıyla normal dağılım gerektirmeyen ve diğerlerine kıyasla daha esnek bir çok değişkenli analiz tekniği olan lojistik regresyon analizi uygulanmıştır. Lojistik regresyonun kullanım amacı ‘salt tanımlama’ yani tutum üzerinde önemli açıklayıcı değişkenleri tespit etmektir.

Lojistik regresyon analizi sonucunda öğrencilerin tutumlarını etkileyen anlamlı değişkenlerin cinsiyet, medeni durum, sınıf, fakülte, aile tipi, anne eğitim durumu ve erkek kardeş sayısı olduğu tespit edilmiştir.

Çalışmanın son bölümünde ise araştırmaya katılan öğrencilerin çeşitli profillerini (homojen alt gruplarını) belirlemek için benzerliklerini gözeterek gözlemlerin sınıflanmasını sağlayan çok değişkenli bir diğer analiz tekniği olan kümeleme analizi (iki aşamalı kümeleme) uygulanmıştır.

Kümeleme analizine dahil edilecek değişkenler belirlenirken lojistik regresyon bulgularından yararlanılmıştır. Lojistik regresyon analizine göre anlamlı ayrımsayıcı etkiye sahip sosyodemografik özellikler baz alınarak iki aşamalı kümeleme analizi uygulanmıştır.

İki aşamalı kümeleme analizinin tercih edilme sebebi değişkenlerin ölçme düzeylerinin karma olmasıdır.

İki aşamalı kümeleme analizi uygulaması sonucunda 3 küme oluşmuş olup, kümeleme başarısı ‘orta’ olarak değerlendirilmiştir. İki aşamalı kümeleme analizi sonucu öğrenciler geleneksel erkekler, geleneksel kadınlar ve eşitlikçi kadınlar olarak 3 gruba ayrılmıştır.

Özet olarak bu araştırma, geleceğin neslini yetiştirecek üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin bakış açısı hakkında tespitlerde bulunularak, daha eşitlikçi bir toplum olma yolundaki çalışmalara ışık tutulmuştur.

REFERENCES

- Akın, A., & Demirel, S. (2003). Toplumsal Cinsiyet Kavramı ve Sağlığa Etkileri. *C. Ü. Tıp Fakültesi Dergisi*, 73-82.
- Alpar, R. (2013). *Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistiksel Yöntemler*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Ayhan, A. (2009). Eşitlik İlkesi ve Tarihi : Türkiye'de Kadın-Erkek Eşitliği ve Eşitsizliği. *Hukuk Gündemi*.
- Çetin, Z. (1999). Kitle İletişim Araçları ve Şiddet. *Marmara İletişim Dergisi*.
- Çokluk, Ö. (2010). Lojistik Regresyon Analizi: Kavram ve Uygulama. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G., & Büyüköztürk, Ş. (2014). *Sosyal Bilimler İçin Çok Değişkenli İstatistik SPSS ve LISREL Uygulamaları*. Ankara: Pegem Akademi .
- Demirbilek, S. (2007). Cinsiyet Ayrımcılığının Sosyolojik Açısından İncelenmesi. *Finans Politik & Ekonomik Yorumlar*.
- Dökmen, Z. (2014). *Toplumsal Cinsiyet Sosyal Psikolojik Açıklamalar*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Eroğlu, F. (2011). *Anayasalarda Toplumsal Cinsiyet ve Kadınlarla İlgili Hükümler*. TBMM Araştırma Merkezi.
- Giddens, A. (2009). *Sociology*. USA: Polity Press.
- Göztepe, E. (1996). Kadının ve Kadın Yurttaşın Haklar Bildirgesi Olympe De Gouges (7 Eylül 1791) . *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*.
- Kalaycı, N. (2015). Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Açısından Bir Çizgi Film Çözümlemesi: Pepee. *Eğitim ve Bilim*.
- Kalaycı, Ş. (2014). *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri* . Ankara: Asil Yayın Dağıtım Ltd.Şti.
- Kimmel, M. (2011). *The Gendered Society*. New York: Oxford University Press.
- Komisyonu, A. (2010). *Eğitim Çıktılarında Cinsiyet Farklılıkları: Avrupa'da Alınan Tedbirler ve Mevcut Durum*. İşitsel-Görsel Medya ve Kültür Yürütme Ajansı.
- Marshall, G. (1999). *Sosyoloji Sözlüğü*. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Özcan, A. (2012). Toplumsal Cinsiyet Eğitiminin Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rol Tutumlarına Etkisi.
- Press, S. (2011). *Gender Roles & Equality* . New Jersey: Salem Press.
- Sankır, H. (2010). Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Anlamlandırılış Biçiminin 'Kadın Sanatçı Kimliği'nin Oluşum Sürecine Etkileri. *Hacettepe Üniversitesi Sosyolojik Araştırmalar Dergisi*.
- Sharma, S. (1996). *Applied Multivariate Techniques*. Canada: John Wiley & Sons, Inc.
- Uluocak, Ş., Gökulu, G., Bilir, O., Karacık, N. E., & Özbay, D. (2014). *Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği ve Kadına Yönelik Şiddet*. Edirne: Paradigma Akademi.

Yılmaz, B. M. (2012). Profiles of University Students According to Internet Usage with the Aim of Entertainment and Communication and their Affinity to Internet. *International Online Journal of Educational Sciences*.

Zeyneloğlu, S. (2008). Ankara'da Hemşirelik Öğrenimi Gören Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Algıları .

